

GENERALDEBATTEN, NORDISK RÅD, HELSINGFORS, 1. MARS 1982

Erede President,

Den nåværende norske regjering vil - i likhet med sine forgjengere - legge sterk vekt på samarbeidet innad i Norden, både bilateralt og multilateralt. Vi vil også aktivt følge opp arbeidet for et best mulig samarbeide mellom de nordiske land når det gjelder nordisk opptreden i internasjonale organer.

Det brede samarbeide som har utviklet seg i Norden, har gitt resultater til beste for de nordiske folk som landene ikke hadde kunnet oppnå hver for seg. Vi er fra norsk side innstilt på å bidra vårt for å kunne styrke og utbygge samarbeidet ytterligere.

En grunnfestet positiv vilje til nordisk samarbeide fritar oss imidlertid ikke for plikten til å vurdere alle forslag om nye samarbeidstiltak grundig og nøkternt. Man kunne komme til å gjøre det nordiske samarbeide en bjørnetjeneste hvis man ville akseptere tiltak fordi de presenteres i samarbeidets navn, uten å ta seg tid til en skikkelig vurdering av om fordelene virkelig overstiger ulempene. Historien viser at man ved flere anledninger ville ha gagnet den nordiske tanke ved større måtehold

under sin behandling av lokkende idéer, og dermed forebygget senere skuffelser.

Det har ikke noe med en negativ holdning til samarbeidet å gjøre om man reagerer på samarbeidstiltak hvis man mener at de er utilstrekkelig gjennomarbeidet eller mer ressurskrevende enn nødvendig, og derfor krever en tilstrekkelig nøktern saksbehandling før vedtak fattes. Det må ikke bli slik at vi av redsel for å bli karakterisert som negative unnlater å foreta de vurderinger og endringer som måtte være nødvendig for å komme frem til saklige, forsvarlige og vel forberedte samarbeidstiltak, som virkelig kan være til gagn for alle berørte parter.

Det vil være av særlig betydning om nordisk samarbeid kan bidra til å overvinne de stagnasjonsproblemer som rammer også de nordiske land. Og tiltak for å lette samarbeidet mellom bedrifter over landegrensene vil utvilsomt virke positivt i denne henseende. Men vi må være realister nok til å erkjenne at avgjørende internasjonale resultater i arbeidet for å komme ut av den økonomiske stagnasjonen krever samarbeid mellom langt flere land enn de nordiske.

Den vanskelige økonomiske situasjon kan også få konsekvenser for det vi kan få til av nye samarbeidsfremmende tiltak akkurat nå. På det nordiske statsministermøtet her i Helsingfors i desember i fjor, ble det da også slått fast i en felles uttalelse at:

"Statsministrene konstaterte at det nordiske samarbeidet bør ta den stramme statsfinansielle

situasjon i de nordiske land som et generelt utgangspunkt ved planleggingen av nye samarbeidsaktiviteter."

Den utfordring vi står overfor er bl.a. å kunne videreutvikle det nordiske samarbeide ut fra en nøktern prioritering av oppgavene, på grunnlag av faglige og økonomiske kriterier. Det er en viktig oppgave å sikre størst mulig effektivitet av pågående virksomhet av reell betydning for de nordiske land.

Blant politiske samarbeidsoppgaver vil jeg gjerne understreke arbeidet for å harmonisere lovgivning, og fjerne hindringer for praktisk økonomisk samarbeid mellom bedriftene i de ulike land. Dette er et tildels megysommelig arbeide, - og naturlig nok påkaller det ikke den store oppmerksomhet. Men dette arbeide er det nå meget stort behov for, for å lette veien for mer av det lønnsomme samarbeide på det praktiske, næringsmessige plan.

Det er allerede et meget omfattende samarbeide mellom bedrifter i ulike nordiske land, samarbeide på tvers av landegrensene. Vi kan imidlertid sikkert gjøre adskillig mer, hvis vi virkelig makter å gjennomføre ønsket om å rydde bort hindringer av lovgivningsmessig, skattemessig og administrativ art.

Jeg vil gjerne si noen ord spesielt om den norske regjerings syn på den foreslåtte ordning for støtte av såkalt prosjektsport til utviklingsland og statshandelsland, det vil i praksis si kommunistiske land. Det er ingen uenighet om tanken om et nærmere samarbeide for å styrke de

nordiske land i den internasjonale konkurranse. Vi har et felles ønske om konstruktive forsøk på å øke den samlede nordiske eksport. Jeg finner ikke her noen grunn til å gjenta den debatt som fant sted på forrige sesjon om den foreslåtte ordningen, men bare minne om at det fremkom betenkeligheter mot utformingen av den. Som kjent fattet Minsiterrådet et vedtak i saken 15. september i fjor, - en dag etter det stortingsvalg i Norge som gjorde det klart at det ville bli et regjeringsskifte.

Den nye norske regjering fant det derfor naturlig å be om anledning til å studere ministerrådsvedtaket nærmere. Det som bekymret oss, var først og fremst at ordningen etter det da foreliggende forslag ville innebære at den som stiller garantier, selv bare skal dekke 5% av eventuelle tap. Investeringsbanken ville kunne fatte beslutningene, mens de nordiske land ville måtte bære den alt overveiende del av de tap som kan oppstå. Etter den norske regjeringens syn er det all grunn til å se nærmere på en konstruksjon som i så høy grad betyr at én bestemmer og en annen betaler. Utviklingen viser jo nemlig at risikoen ved garantier av denne art er betydelig. Eksport er viktig, men ikke så vellykket hvis de nordiske land selv må betale i stedet for kunder i fjerne land. Derfor er det viktig å bygge inn i systemet momenter som underbygger forsiktigheter når det blir spørsmål om å stille store garantier.

Jeg vil imidlertid gjerne få understreke at det var Regjeringens ønske å få en vurdering på nøkternt og reelt grunnlag i en positiv ånd, med sikte på å komme frem til en ordning som vi alle kunne være tjent med. Vi har derfor lagt

1.

frem for de øvrige nordiske land enkelte forslag til endringer i låneordningen.

Vi er selvsagt innforstått med at det foreligger et ministerrådsvedtak i saken, men håper at våre endringsforslag, - som jeg finner grunn til å karakterisere som konstruktive - vil bli vurdert i den samme positive ånd som de er fremlagt, og at vi sammen kan komme frem til en omforenet løsning.

Også når det gjelder utbygging av forskningssamarbeidet fant den norske regjering å måtte foreslå visse forandringer i et tidligere fremlagt forslag. Vi mener at det vil være lite hensiktsmessig å bygge opp et nytt nordisk sekretariat for dette formål. Vi mener videre at man vil få de beste resultater, i form av mer effektiv bruk av Nordens ressurser hvis det forskningspolitiske råd blir koordinerende i stedet for å disponere store summer til egne forskningsprogrammer, som kan føre til dobbeltarbeid. Dessuten legger vi vekt på at rådet ikke skal overprøve de nasjonale forskningsprioriteringer.

Det er gledelig at de øvrige land fant de norske forslag interessante. Resultatet er som kjent blitt at de nordiske regjeringer er blitt enige om en ny utforming av forslaget til forskningspolitisk samarbeide. Det er den norske regjeringens syn at den utforming forslaget nå har fått vil gjøre forskningsrådet velegnet til å stå for en ønskelig samordning og utveksling av forskningspolitisk innsikt og planer mellom de nordiske land. Jeg vil derfor våge å hevde at dette er et godt eksempel på at ønsker om revurdering av

forslag kan springe ut av det motsatte av negativitet overfor det nordiske samarbeide.

Dessverre er planene om Nordsat-samarbeidet kommet inn i en ny og vanskeligere fase etterat Danmark for kort tid siden trakk seg ut av den planlagte studiefasen. Fra norsk side vil vi fastholde at det vil være positivt nordisk kulturpolitisk samarbeide, og av meget stor betydning for nordisk enhet, å gi Nordens folk anledning til å velge mellom hverandres TV-programmer. I et lengre perspektiv vil slike utvidede valgmuligheter forhåpentligvis komme sammen med videre adgang til å se fjernsyn også fra fjernere land. Men det vil måtte virke uheldig for den nordiske samfølelse hvis det blir slik at mange nordiske seere kan velge mellom ikke-nordiske programmer, uten mulighet for å se nabo-landenes. Fra norsk side vil vi derfor ikke gi opp tanken. Vi er selvsagt også åpne for en vurdering av hvilke andre muligheter som foreligger for et utvidet samarbeide mellom nordiske land om overføring av hverandres TV-programmer.

Naturlig nok er det en betydelig nordisk interesse i forbindelse med de muligheter som åpner seg for et bredere samarbeide som en følge av oljevirkksomheten i Nord-Norge. Nordisk Ministerråd har utarbeidet en rapport om samarbeidsmuligheter på Nord-kalotten ved eventuell ilandføring av gass, og svenske myndigheter har igangsatt et større prosjekt bl.a. for å se på mulighetene for gasstransport gjennom Sverige. Det er verdifullt at det drives slike undersøkelser og utredninger. De problemstillinger vi vil kunne stå overfor, er nemlig kompliserte

7.

og krever lang modningstid. Det er derfor i alles interesse at mulighetene blir best mulig utredet i god tid.

Det er imidlertid også viktig å være helt klar over at vi her snakker om muligheter på temmelig lang sikt, og at usikkerheten fortsatt er stor. Det er ennå ikke gjort funn av en slik størrelsesorden at vi med bestemt kan si om det finnes drivverdige forekomster av olje eller gass i disse områder. Og etter at man eventuelt kan konstatere drivverdige funn, vil det fremdeles gå mange år før en produksjon ville kunne komme igang.

Ved en eventuell produksjon av gass vil det være de selskapene som er rettighetshavere til feltene som også vil ha ansvaret for å inngå avtaler om salg av gassen, innenfor rammen av de politiske rammebetingelser og retningslinjer som trekkes opp av myndighetene.

Det er viktig at man under det videre arbeid med disse perspektivrike spørsmål har klart for seg både langsiktigheten og usikkerheten, og at en utnyttelse av eventuelle funn må legge stor vekt på forretningsmessige og andre økonomiske realiteter. Men saken kan bli så stor at det er meget viktig å være godt forberedt til å utnytte de muligheter for et fruktbart nordisk samarbeid som den kan stille oss overfor.

Vi skal ikke undervurdere betydningen av de store vyer og glitrende ideer under marsjen frem mot et stadig bedre samarbeid mellom Nordens folk. Dog bør man heller ikke være blind for faren for at store ord som ikke fører til noen bedre virkelighet, i det lange løp kan undergrave tilliten til den nordiske enhet, som er så uhyre verdifull for denne gruppe av små nasjoner. Og alltid vil de praktiske resultater telle mest, når samarbeidets status skal gjøres opp.

Dette gjør det til en plikt å vurdere alle ideer og forslag med stor nøkternhet, og å si fra hvis man mener noe ikke er godt nok. Formålet må hele tiden være å skape reelle bidrag til Nordens samhold og velferd. Dette vil også i fremtiden være den norske regjerings viktigste retningslinje for arbeidet i Nordisk Råd.